

Gun Control in Halacha

Show# 163 | March 17th 2018

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן ס סעיף ד

י"א שאין מצות צריכות כוונה, וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, וכן הלכה. ומג"א ס"ק ג וכן הלכה. ודוקא במצות דאורייתא אבל מצות דרבנן א"צ כוונה.

Rayos that A Mitzva done B'Dieved cannot be redone L'Chatchila

טור אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מו

לפיכך אנחנו חייבים להודות לך ולשבחך ולפארך ולרוממך ולברך את שמך וליתן שבח והודיה לשמך אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו אשרינו שאנו משכימין ומעריבין ערב ובוקר בכל יום פעמים ואומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ורבינו יהודה החסיד היה רגיל לומר אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. והיה מכוין לצאת בו י"ח ק"ש משום שפעמים כשעושין קרובץ מתעכבים מק"ש עד אחר זמנה ואמר שהיה יוצא בזה.

בית יוסף שם

וכתב הרא"ה (פקדת הלויים ברכות פ"ב עמ' כא) בגמרא מספקא לן אם חוזר וגומר לאחר שעמד מבית המדרש או לא ואמרינן דרבי שמעון ברבי אומר חוזר וגומר פירוש חוזר וגומר בברכות ואף על גב דהא נפיק ליה ידי ק"ש דאורייתא הילכך אכן דקרינן בצפרא רבונן של עולם וכו' ומיחדים שמך פעמים בכל יום ואומרים שמע ישראל וכו' ונפקי ביה ידי ק"ש דאורייתא אפילו הכי קרי בתר הכי שמע דרבנן בברכות דרבנן מיהו לא מחזור שפיר דאילו רבינו הקדוש משום דחוקא דגירסיה הוה עביד הכי ומשום דתורתו אומנותו וטפי עדיף לציבורא למימר ברכות ק"ש אק"ש דאורייתא הילכך הכי מיבעי ליה למימר ומיחדים את שמך פעמים באהבה ואומרים ה' אלהינו ה' אחד וכן קבלתי מפי מורי רבינו עכ"ל וכן כתוב באהל מועד (שער ק"ש דרך ראשון נתיב ח) בשם הרמב"ן ז"ל:

מגן אברהם שם ס"ק טז

כי לפעמים כו'. פי' משום דלפעמים שוהין הציבור לכן יאמרו בכל פעם אך לא יכוון לצאת אלא א"כ ירא שהצבור יעברו זמן ק"ש אבל כשלא יעברו מוטב לצאת ידי ק"ש עם הצבור ולקרות אותה כדינה בברכותי ולסמוך גאולה לתפיל' ועססי' נ"ו ובזה מתורץ קושי' הב"י וכו'.

Why doesn't he say Krias Shema B'Dieved and than say it again L'Chatchila later on with the Brachos if he has time

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיד עמוד ב

אמר ריש לקיש: זאת אומרת מצות צריכות כוונה. כיון דלא בעידן חיובא דמרור הוא דאכיל ליה - בבורא פרי האדמה הוא דאכיל ליה, ודילמא לא איכוון למרור - הלכך בעי למהדר לאטבולי לשם מרור. דאי סלקא דעתך מצוה לא בעיא כוונה - למה לך תרי טיבולי? והא טביל ליה חדא זימנא!

Since L'Chatchila you need to have Kavanah why don't you eat again with Kavanah

Lechem Mishna hold's you can redo to get L'Chatchila and the Achronim disagree with him

לחם משנה הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה סוף הלכה א

לכן אפשר לומר דגרסינן בדברי רבינו ז"ל כל עבודות שעובד בבגדי לבן לפניו מן ההיכל והוי כדברי רש"י ז"ל ואף על פי שגבי הקדים דם השעיר לדם הפר במתנות ההיכל יחזור ויזה וכדכתב רבינו ז"ל לקמן בפרק זה יש לתרץ למה שהקשיתי דכיון דאפשר לחזור ולהזות אף על גב דבדיעבד שפיר דמי לא מקרי בדיעבד כיון דאיכא דם דיכול לחזור ולהזות.

ישועות מלכו הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה

ומ"ש רבינו דאם הקדים דם השעיר לדם הפר במתנות יחזור ויזה מדם השעיר אינו אלא לכתחילה, לא ידענא מאי קאמר כיון דכבר יצא מה בכך שיחזור ויתן בודאי אינך לאו מצוה הן ואפי' לדעת התוס' [דבעושה מצוה שתי פעמים] דאינו עובר על בל תוסיף מ"מ מצוה ודאי ליכא.

חלקת יואב או"ח סי' לא

כיון דעדיין לריך ליעול הלולב עם האחרוג עוד הפעם כדי לקיים מצות אחרוג לכתחילה. אף דבלולב לא שייך לתקן הלכתחילה. מטעם דלפענ"ד דאחר שאדם ילא ידי חובתו צרכש אף שלא חי מן המיבחר מ"מ א"א לתקן זה בעשותו עוד הפעם כיון שכבר ילא ומה יהקן. ומה דאמרי בש"ס מנחות ריש פרק ר' ישמעאל (ס"ד ח') דאף בשבת אומרים לו כבא שמינה לכתחילה ושחוט ביינו כיון שעדיין לא זרק את הדם ולא נעשה עדיין המלוא. ואף דבלח"מ פ"ה דעבודת יוכב"פ כתב להיפוך עיי"ש. דאם אפשר לחזור ינהזת מחוייב לחזור ולכזות. אבל לענ"ד כמש"כ (*). ואין זה דומה למש"כ הריטב"א

(* שוב ראיתי שזה הוא ש"ס ערוך בזבחים (כ"ו ב') דקאמי דאי שלא במקומו כמקומו דמי א"צ שוב שיחזור הכשר לקבל ולזרוק הרי להדיא דלא כהלח"מ כי בל תוסיף ודאי ל"ש הכא דהו"ל כמו שנותן באותו קרן שכתבו התוס' בר"ה כ"ה ע"ב ד"ה מתן דליכא בזה משום בל תוסיף וע"כ כמו שכתבתי. ושוב מצאתי כן בתשו' הריב"ש סי' פ"ב שתמה על השואל שם שהביא בשם הראב"ד דבמקדש ע"י שליח צריך לחזור ולקדשה אח"כ פעם שני מטעם מצוה בו יותר מבשלוחו ותמה עליו הריב"ש דזה ל"ש בדבר שכבר נעשה עיי"ש.

A Safek from the Birkei Yosef if you made Kiddush B'Dieved should you redo L'Chatchila

ברכי יוסף אורח חיים סימן רעב ס"ק א

ולא על יין מגולה וכו'. מי שהיו לפניו שני קנקנים של יין ומילא כוס מאחת מהן וקדש ואחר שקידש אמרו לו שהקנקן שקדש ממנו היה מגולה שפסול לקדוש, אך הקנקן השני הוא יין מכוסה כשר לקדוש, יש להסתפק אם צריך שיקדש פעם אחרת על היין הכשר.

והלא מראש ניחזי אן מי שקדש על יין מגולה אם יצא י"ח קדוש אף דעביד איסורא דהקריבהו נא לפחתך, או לא יצא וצריך לקדש פעם אחרת על היין או על הפת. והנה מדברי הר"ן פרק המוכר פירות (צז ב ד"ה חמר חיור) שהביא מן בב"י גבי יין לבן שפסול בדיעבד לדעת הרמב"ן וסיעתו, וכתב הר"ן דאף דבירושלמי (פסחים פ"ה ה"א שקלים פ"ג ה"ב) אמרו מצוה, אפי' דיעבד הוא, דלא אשכחן בגמרא דילן לענין קדוש לא יביא ואם הביא כשר. מוכח דין מגולה פסול אפילו דיעבד. וא"כ פשיטא בנ"ד דצריך לקדש פעם אחרת. וגם הריטב"א (ראה

בחי' ב"ב צז ב ד"ה חמר) שהביא דבריו מרן לא אכשר ביין לבן אלא מכח דברי הירושלמי דקאמר דהוא מצוה לחוד, אבל אי לאו דברי הירושלמי משמע דמגמרין הוה אסרינן אף דיעבד, אלא דכיון דאשכחן בירושלמי דהוא מצוה, הלא טוב לנו להשוות הבבלי והירושלמי, אבל גבי מגולה נקיטין כפשטה דגמרין דפסול בדיעבד, וא"כ בנ"ד בעי לקדושי איין כשר.

ואם כה יאמר האומר דהשתא דאשכחן גילוי ביין לבן מן הירושלמי לדעת הריטב"א ממנו נקח ליין מגולה ואינך דבדיעבד יצא, ולהכי קאמרי אין מקדשין אלא על יין הראוי לנסך ע"ג המזבח, דהיינו אין מקדשין לכתחילה. מ"מ אפי' יהבינן כל דיליה, בנידון דידן יש לצדד דצריך לקדש פעם אחרת מדאמרינן במנחות דף ס"ד אמר רבה היו לפניו שתי חטאות אחת שמנה ואחת כחושה, שחט כחושה ואח"כ שמנה פטור, ולא עוד אלא שאומרים לו לכתחילה הבא שמנה ושחוט. וכן פסק הרמב"ם פ"ב דשגגות (הט"ו), והרי התם דמשום דיש בכחושה משום הקריבהו וכו' אומרים לו הבא שמנה ושחוט ועביד כמה אבות מלאכות בשבת. והוא הדין לנידון דידן. אפילו תימא דיצא ידי קדוש ביין מגולה אפילו הכי אמרינן ליה שיקדש פעם אחרת על הקנקן הכשר, כיון דביין מגולה איכא משום הקריבהו, ואף דלא דמי איסור הקריבהו דהכא לדהתם, וגם קדוש על היין דרבנן למ"ד, מכל מקום כל קבל דנא התם עביד אבות מלאכות בשבת, והכא הוא איסור ברכה שאינה צריכה, דלמ"ד הוא דרבנן. וצריך להתישב בכל זה כי זה כתבתי לצדד לכאורה.

הערות על ברכי יוסף אורח חיים סימן רעב הערה ב

בשו"ת נשמת כל חי סי' י"ד כתב דיש לחלק בין יין מגולה לכחושה, דהתם מיירי כשעוד לא גמר את העבודה לגמרי אלא בשחיטה, לכן לצורך גבוה מותר לחלל שבת בשביל שלמות המצוה, משא"כ בנדו"ד שכבר סיים את המצוה כולה.

Rayos that A Mitzva done B'Dieved can be redone L'Chatchila

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן לד סעיף ג

אם לא בירך ברכת אירוסין בשעה שקידש, לא יברך אותה בשעת נשואין. הגה: וי"א דמברכין אותה בשעת הנשואין (מרדכי פ"ק דכתובות) וכן נוהגין. אפילו קדש אשה מזמן ארוך, מברכין ברכת אירוסין תחת החופה. **וי"א דחוזר ומקדש אותה תחת החופה, כדי שיהיו הקידושין סמוכין לברכה.**

שו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סימן תלב

ומה שנוהגין לחזור ולקדש מי שקידש ע"י שליח נ"ל משום דמצוה בו יותר מבשלוחו מיהו רוב העולם אין נוהגין כן.

שו"ת הריב"ש סימן פב

עוד שאלת ראובן שעשה שליח לקדש לו בעיר אחרת ואותו שליח קדשה לראובן כדת וכראוי שחזקת שליח עושה שליחותו וברכו ברכת ארוסין ובאה האשה ההיא עם השליח למקום ראובן להנשא לו. האשה ושליח אומרים שנתקדשה לראובן ע"י שליח, היצטרך הבעל לקדשה פעם שניה בידו ולברך ברכת ארוסין פעם אחרת קודם שתכנס לחופה אם לאו, ואמרת כי בזה הדרך ממש בא מעשה לידך במיורק"ה ורצית לברך ברכת נשואין ולא הניחך החכם רבי וידאל אפרים זצ"ל עד שיקדשנה הבעל פעם שניה בידו. ואתה אמרת לו והלא כבר קדשה השליח בעדו ואם יקדשנה הבעל שנית הרי אתה נותן דופי וספ' בקדושין הראשונים שנעשו ע"י שליח ויאמרו שקדושין ע"י השליח לא שמן קדושין, **והוא השיב לך כי הראב"ד ז"ל כתב בהלכותיו כי המקדש אשה ע"י שליח צריך לקדשה פעם שניה בידו ממה שאמרו חז"ל (בפ' האיש מקדש מא) מצוה בו יותר מבשלוחו.** אמנם שלא להוציא שם שמים לבטלה שהמברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא צוה שלא להזכיר שם שמים בברכה רק שיאמר ברוך אתה השם ולא ברוך אתה ה' וכו'.

ומה שאמר לך ה"ר וידאל אפרים ז"ל שהראב"ד ז"ל כתב בהלכותיו שהמקדש ע"י שליח צריך לחזור ולקדש הוא בעצמו בשעת נשואין ממ"ש (בפרק האיש מקדש) מצוה בו יותר מבשלוחו. **תמהני פה קדוש כמו הראב"ד ז"ל איך יאמר דבר זה, כי שם לא אמרו אלא כשבא לקדשה בתחלה מצוה בו יותר מבשלוחו אבל אחר שנתקדשה בשלוחו ויש עדי' כאן מה מצו' יש לחזור ולקדש' וכבר היא מקודשת ועומדת, ואין זה כי אם פעל הבטלה ויגיעה לריק דומיא דמאי דמייתי עלה כי הא דרב ספרא מחריך רישא ורבא מלח שיבוטא שאם הי' חרוך או מלוח על ידי אחרי' לא הי' מחריך או מולח שנית.** אמת שראיתי בבלנסיא"ה שהיו נוהגין כן ולא מטעם זה אלא שהיו אומרי' שכיון שנהגו לעול' לקדש בשעת הנשואין אם לא יקדש עתה יחשבו שאינה מקודשת שאין הכל יודעין בקדושי השליח. ולא היו מזכירין שם שמים בברכת ארוסין שניים זולתי על היין שטועמים ממנו. גם בברצלונה נהגו כן ע"פ הרב רבינו נסים ז"ל. אבל מורי הרב רבי פרץ הכהן ז"ל היה מלעיג על זה מה תועלת לברך אחר שא"א להזכיר בה שם שמים וכו'.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעח סעיף א

אחר אפיקומן אין לאכול שום דבר. ובחק יעקב שם אין לאכול. ובדיעבד אם אכל אין צריך לחזור ולאכול אפיקומן. ובמשנה ברורה שם ס"ק א ובדיעבד אם אכל אחרי' שום דבר **יחזור ויאכל כזית מצה שמורה לשם אפיקומן:**

What does he gain to eat again the Afikomen if he was Yotzei already

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות הפירות סימן ר"ו סעיף ב

היו לפניו פרי האדמה ופרי העץ, ובירך על פרי האדמה ונתכוון לפטור את פרי העץ יצא.

סידור הרב (מבעל התניא) סדר ברכת הנהיין פרק א

י"ג חכם וילמדנו הלכות ברכות : (ו) היו לפניו פרי האדמה ופרי העץ
ובירך הטלה על פרי האדמה לריך לחזור ולברך על פרי העץ כי לא נפטור
בברכת צפה"א אלא בשבירך עליו ולא בשברך על פרי האדמה : צד"א
בברך אתם אבל אם נתכוין לפטור בברכתו גם פה"ע יצא ואפי' לא היה
פרי העץ עדיין לפניו כשבירך אלא שאחר כך הביאו לפניו : ויש חולקים
על זה ואומרים שהפי' נתכוין לפטור בברכת צפה"א את פרי העץ המונח
לפניו לא יצא ולריך לסו' ולברך צפה"ע ולא אמרו שהם בירך על פרי העץ
צפה"א יצא אלא בדיעבד כשאי אפשר לתקן לחזור ולברך כראוי ברכה
שמיוחדת לו שה"כ תהא ברכת צפה"א לבטלה אבל כשאינה לבטלה הרי זה
נלכתחלה ולריך לברך כחוקו חכמים לפיכך לנועשה לריך ליוהר שלא
להתכוין לעולם לפטור פרי העץ בברכת צפה"א כדי לברך לד"ה י (ז) על

Riddle of the week

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קסא

והמצוה הקס"א היא שצונו לספור מקצירת העומר תשעה וארבעים יום והוא אמרו יתעלה (אמור כג) וספרתם לכם ממחרת השבת. ודע כי כמו שנתחייבו בית דין למנות שנות יובל שנה שנה ושמטה שמטה כמו שבארנו במה שקדם (מ' קמ) כך חייב כל אחד ואחד ממנו למנות ימי העומר יום יום ושבע שבוע. שהוא אמר (שם) תספרו חמשים יום ואמר (ס"פ ראה) שבעה שבועות תספר לך. וכמו שמנין השנים והשמטים מצוה אחת כמו שבארנו (שם) כן ספירת העומר מצוה אחת. וכן מנה אותם כל מי שקדמנו מצוה אחת. והאמת מה שעשו בזה. ואל יטעך אמרם (מנחו' סו א) מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי ותחשוב שהן שתי מצות. כי כל חלק וחלק מחלקי אי זה מצוה שיהיו לה חלקים מצוה לעשות החלק ההוא ממנה. ואמנם היו שתי מצות אילו אמרו מנין הימים מצוה ומנין השבועות מצוה. וזה מה שלא ייעלם למי שיטעם הדבור. כי אתה כשתאמר חובה לעשות כך וכך הנה לא יתחייב מזה המאמר שהפעולה ההיא מצוה בפני עצמה. **והראיה הברורה על זה היותנו מונים השבועות גם כן בכל לילה באמרנו שהם כך וכך שבועות וכך וכך ימים. ואילו היו השבועות מצוה בפני עצמה לא היינו מסדרין מנינם כי אם בלילי השבועות לבד והיינו אומרים שתי ברכות אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת ימי העומר ועל ספירת שבועי העומר.** ואין הדבר כן, אבל המצוה היא ספירת העומר ימיו ושבועותיו כמו שתקנו. ומצוה זו אין הנשים חייבות בה:

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה הקדמה

הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה. יש בכללן חמש מצות עשה, וזהו פרטן: (א) להיות תפילין על הראש. (ב) לקשרם על היד.

רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה ד-ה

תפלה של ראש אינה מעכבת של יד ושל יד אינה מעכבת של ראש מפני שהן שתי מצות זו לעצמה וזו לעצמה, וכיצד מברכין על של ראש מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין, ועל של יד מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. במה דברים אמורים כשהניח אחת מהן אבל אם הניח שתיהן מברך ברכה ב אחת והיא להניח תפילין, וקושר של יד ואחר כך מניח של ראש, וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך חולץ של יד.

אסור להדליק בהם גזירה שמא יטה, היינו שמא יטה עצמו לצד היצר הרע, אולם בחנוכה שאסור להשתמש בהם אין חשש 'שמא יטה'.

מתוך משא קדשו בסיום מסכת 'בבא מציעא' - אשדוד

הוצאת ג' ספרי תורה בשבת ראש חודש חנוכה - כנגד 'להשכיחם תורתך' נוהגים להוציא ג' ספרים בשבת ראש חודש חנוכה, היוונים רצו 'להשכיחם תורתך', וכנגד זה מרבים בתורה, פרשת הנשיאים. היוונים רצו לבטל שבת חודש ומילה, ולעומת זאת בשבת מוסיפים עוד ספר, ובראש חודש עוד ספר.

ע"פ רשימות השומעים מסעודת ליל שבת חנוכה תשנ"ו

הוצאת ג' ספרי תורה בשבת ראש חודש חנוכה - עת רצון גם לבינונים שיוכלו להתעלות

איתא בגמרא (מגילה כט, ב): אמר רבי יצחק נפחא, ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מוציאין שלוש ספרי תורה, וקורין בהן אחד בענינו של יום, ואחד בשל ראש חודש, ואחד בחנוכה, ראש חודש אדר שחל להיות בשבת מוציאין שלוש ספרי תורה, וקורין בהן אחד בענינו של יום, ואחד בשל ראש חודש, ואחד ב'כי תשא', ואיתא ב'פ' (ע"י א"ח סי' תרפה) שכן הדין גם בראש חודש ניסן שחל להיות בשבת, שקורין פרשת החודש בספר תורה שלישי.

יש שנים שלא מודמן כלל שיוציאו שלושה ספרי תורה, יש שנים שמודמן פעם אחת כן, אולם לעתים רחוקות יהיה שמודמנים ב' פעמים בשנה אחת שיהיו מוציאין שלושה ספרי תורה, ובשנה הזאת יש ב' פעמים, בחנוכה ובראש חודש ניסן שחל בשבת.

איתא בגמרא (ראש השנה טז, ב): שלושה ספרים נפתחים, אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינונים, וילפינן ליה מדכתיב (שמות לב, לב) 'ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת', מחני נא - זה ספרן של רשעים, מספרך - זה ספרן של צדיקים, אשר כתבת - זה ספרן של בינונים... ולשם מה צריך 'ספר של בינונים', והלא בבינונים מטה השי"ת כלפי חסד (ר"ה יז, א)? אלא שענין 'בינונים' הוא כענין דברי הרשות, וזהו 'אשר כתבת',

'אשר' לשון רשות, ויש להם ספר בפני עצמם, הבינוני אינו קבוע בתורה ובעבודת ה' ולפעמים נמשך ויש לו עליה ולפעמים נופל, אולם עתה בעת פתיחת ג' ספרים, הוא עת רצון, ויכול גם הבינוני להתעלות למדריגת ספרן של צדיקים.

ע"פ פרשת מקץ 'שבת חנוכה' תשנ"ה

הוצאת ג' ספרי תורה בשבת ראש חודש חנוכה - עת רצון ופתיחת שערי

אוצר החכמה

שמים

'כה אמר ה' וגו' שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח' (יחזקאל מו, א), בשבת נפתחים שערים ובראש חודש נפתחים שערים, ובחנוכה גם כן כל השערים פתוחים, ובפרט ביום שמוציאים שלשה ספרי תורה, בודאי נפתחים שערים למעלה, כמו שאיתא בזוה"ק (ח"ב ר"ה, ב) על כל פעם שמוציאין ספר תורה, ויכולים להשיג מה. -

ע"פ פרשת מקץ 'שבת חנוכה' תשנ"ה

הוצאת ג' ספרי תורה בשבת ראש חודש חנוכה - כעין חינוך כהן גדול

איתא בגמרא (מנחות עח, א) ונפסק כן ברמב"ם (הלכות כלי המקדש פ"ה הי"ז) שכהן גדול המתחנך לעבודה (שלא עבד עדיין מימיו) צריך שלש מנחות, אחת לחינוך כשאר כל חינוך כהן הדיוט, ואחת לחינוך כהן גדול, ואחת למנחת חביתין שהיה הכהן הגדול מקריב בכל יום. איתא במקובלים שהם שלש מדריגות, נפש רוח גשמה, שלש עולמות, כענין אמרם ז"ל (שבת פח, א) אוריאל תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי וכו' בירחא תליתאי.

גם חנוכה הוא ענין חינוך, ויש בו כעין חינוך של כהן גדול, 'מצאו פך שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול' (שבת כא, ב), ובפרט בשבת ראש חודש וחנוכה שמוציאים שלשה ספרים יכול כל אחד לחנך עצמו מחדש להיטיב דרכיו מכאן ואילך.

ע"פ פרשת מקץ 'שבת חנוכה' תשנ"ה

Selected audio from our listeners

Riddle of the week 1 *click here*

Riddle of the week 2 *click here*

Riddle of the week 3 *click here*

Riddle of the week 4 *click here*

Riddle of the week 5 *click here*

Riddle of the week 6 *click here*

Riddle of the week 7 *click here*

Riddle of the week 8 *click here*

Doing Mitzvos B'Dieved if you can redo them 1 *click here*

Doing Mitzvos B'Dieved if you can redo them 2 *click here*

Mitzvos Tzrichos Kavanah 1 *click here*

Mitzvos Tzrichos Kavanah 2 *click here*

Mitzvos Tzrichos Kavanah 3 *click here*

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Show Suggestion- The Brooklyn Eiruv *click here*

Show Suggestion- The Halachic parameters of הוצאת בניו ובנותיו לתלמוד תורה *click here; click here*

Show Suggestions- Lubavitch *click here*

Selected emails from our listeners

In regards to fulfilling a mitzvah in a Lechatchila way after you have already fulfilled it in a Bedeavid way, we see by Chanukah Menorah, Mikar Hadin, once you light one candle, on any night, you have fulfilled the mitzvah. Even more so, anyone else in the house is Yotzeh with the one candle that is lit. However we see that the Minhag is that everyone lights and everyone lights the amount of candles per the day and everyone makes the Brachos! So we see that even though the one person who lights the one candle has fulfilled the mitzvah completely, nevertheless (and as the main concept of Mehadrin Min Hamihadrin is seen) by Chanukah Menorah, we add to the Hiddur in a major fashion.

Mayer Gurkov

Regarding the question that was asked why does the Rambam say that the fact that Sefira has only one Bracha is a proof that counting the weeks and days are only one Mitzva versus by Tefilin whereby one Bracha is enough for two Mitzvos.

Perhaps the Rambam felt that Sefira is different since during week one you are only counting days so once you start counting the weeks as well there should be a separate Bracha versus Tefilin you are always doing both.

Dear R' Dovid,

Just listened to the excellent program on gun control. I am writing from the UK where we have extremely tight gun control. It is forbidden to own a hand gun in this country (never mind an AR15 - whatever that is). These strict guns laws were implemented over here after the Dunblane Massacre in 1996 when one gunman murdered 16 children and their teacher in Dunblane, Scotland. I wanted to say that the reason why these laws could have been implemented in the first place was because we don't have the same fear of government tyranny here as you do in the US and a constitution that is looked at by many over there the same way we as Jews look at a Pasuk.

Also just wanted to make a couple of Halachic Ha'aros:

- 1) You mentioned whether it was right for a Jew to invest in a gun producing company, I wanted to point out if you have a pension or some sort of index linked investment you are probably already invested in a gun company or at least some other morally questionable company (tobacco).
- 2) I wanted to say maybe there is a difference in a yeshiva/school/shul accepting a donation from a person who made his money immorally and a health charity. For instance, could Laniado hospital accept a donation from someone who made his money in guns or tobacco, where here there is a Pikuach Nefesh issue as well.

I would like to hear your thoughts on this.

Apologies for the long email, please keep up the excellent good work up there in the Yeshiva Shel Ma'alah.

Kol Tuv

Simon Silver

Gut Voch,

What does the Halacha say about working for a defense contractor that creates weapons for defensive and offensive purposes?

Thank you for this and your other programs.

David Fishman

Shalom Reb Dovid,

Great shows, as usual! About Israel selling guns to foreign nations, I can add at least one aspect I was exposed to because of some work I do.

One time, I had to do some urgent, Safek Pikuach Nefesh, online intelligence-related work on Shabbat for a security consultancy working for a foreign government. I asked the LOR who is also a Rosh Yeshiva and also Colonel in the IDF about how and if I could do so. His question was as follows: Is the intelligence work you will do targeting an enemy of that Goyishe nation who is also an enemy of the Jews/Israel? The answer was yes, and so he instructed me how to do so Halachically.

I am not sure, but perhaps this is a consideration for weapons sales? If South Africa used Israeli weapons against the terrorists of the ANC - allies of the PLO - then might that be a Halachically mitigating factor? No idea, just throwing that out there before your sharp mind!

Thanks as always for all you do and Chag Kosher Ve sameyach!

Nissan

Show Suggestion

Perhaps a show about Mesora in Halacha. For example, I was in a restaurant yesterday (in Israel) with a Mehadrin Sefardi Hechsher, and by some of the items on the menu it said "for those who have the custom to eat the rear section of the animal." So for Ashkenazim, who traditionally did not do Nikkur Haggid, can we rely on the Yemenites/Sehardim who kept the tradition, or not. Same issue with regard to kosher Locusts. A similar but different question is about oats on Pesach, where traditionally oats have been identified as שיבולת שועל, but in recent generations this identification has been called into question by experts who claim that there were no oats in Eretz Yisrael in the time of the Mishna. This has relevance both Lekulla (can we eat oats on Pesach) and Lechumra (can one be Yotzai the Mitzva with oat Matzas).

All the best and Chag Kasher Vesameach.

Yehoshua Duker

Gun Control in Halacha

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב- דף טז עמוד א

ועוד תניא: אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין, ואין משחיזין להן את הזיין, ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין, ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל, אחד עובד כוכבים ואחד כותי; מ"ט? אי נימא דחשידי אשפיכות דמים, ומי חשידי? האמרת: ומייחדין עמהן, אלא משום דאתי לזבונה לעובד כוכבים! וכי תימא: כותי לא עביד תשובה, ישראל עביד תשובה, והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים, כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים! רהיט בתריה תלתא פרסי, וא"ד: פרסא בחלא, ולא אדרכיה. א"ר דימי בר אבא: כדרך שאסור למכור לעובד כוכבים, אסור למכור ללסטים ישראל. ה"ד? אי דחשיד דקטיל, פשיטא, היינו עובד כוכבים! ואי דלא קטיל, אמאי לא? לעולם דלא קטיל, והב"ע - במשמוטא, דזימנין דעביד לאצולי נפשיה. תנו רבנן: אין מוכרין להן תריסין, וי"א: מוכרין להן תריסין. מ"ט? אילימא משום דמגנו עלייהו, אי הכי, אפילו חיטי ושערי נמי לא! אמר רב: אי אפשר ה"נ. איכא דאמרי: תריסין היינו טעמא דלא, דכי שלים זינייהו קטלי בגוייהו. ויש אומרים: מוכרים להם תריסין, דכי שלים זינייהו מערק ערק. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: הלכה כיש אומרים. אמר רב אדא בר אהבה: אין מוכרין להן עששיות של ברזל; מ"ט? משום דחלשי מינייהו כלי זיין. אי הכי, אפילו מרי וחציני נמי! אמר רב זביד: בפרזלא הינדואה. והאי דנא דקא מזבנינן, א"ר אשי: לפרסאי דמגנו עילון.

רש"י מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

שלשלאות - פרויי"ש וכל הנך משום דלא ליזקו בהו ישראל.

תוספות מסכת עבודה זרה דף טו עמוד ב

לעובד כוכבים מזבין ליה לישראל לא מזבין כו' - ובמסקנא מסקינן דאסור למזבן לישראל חשוד וא"ת מאי שנא מלפני דלפני דלעיל (דף יד.) וי"ל דהתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוזהר על לפני עור לפיכך אין אנו חוששין אם העובד כוכבים ימכור לחבירו אבל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוזהרין שלא יבא שום ישראל לידי תקלה על ידינו הר"ר אלחנן ועוד דחד לפני הוא שלא יחטא ישראל בשאלה ושכירות ונסיוני.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת עבודה זרה פרק א משנה ז

כל דבר שיש בו נזקה לרבים - כגון כלי המלחמה כולם, וכלי העינוי, כגון השלשלאות והקולרים. וכן אין מתקנים להם כלי מלחמה, ואין לוטשים להם חרבות ורמחים וכיוצא בהם, **שלא לעזור למשחיתים בארץ בהשחתה.**

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ט הלכה ח-ט

כשם שאין מוכרין לעובד כוכבים דברים שמחזיקין בהן ידיהן לעבודת כוכבים כך אין מוכרין להם דבר שיש בו נזק לרבים כגון דובים ואריות וכלי זיין וכבלים ושלשלאות ואין משחזין להם את הזיין, וכל שאסור למוכרו לעובד כוכבים אסור למוכרו לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים, וכן אסור למכור כלי נזק לישראל ליסטים. היו ישראל שוכנים בין העובדי כוכבים וכתרו להם ברית מותר למכור כלי זיין לעבדי המלך וגייסותיו מפני שעושים בהם מלחמה עם צרי המדינה ו להצילה ונמצאו מגינים עלינו שהרי אנו שרויין בתוכם.

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יב הלכה יב-יג

אסור למכור לגוים כל כלי המלחמה ואין משחזין להם את הזיין ואין מוכרין להן לא סכין ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל ולא עששיות של ברזל הינדואה ולא דובים ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים אבל מוכרין להן תריסין שאינן אלא להגן. וכשם שאסור למכור לגוי כך אסור למכור לישראל שמוכר לגוי, ומותר למכור הזיין לחיל של בני המדינה מפני שהן מגינין על ישראל.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא סעיף ה-ו

אין מוכרים להם ולא לישראל החשוד למכור להם, ולא לישראל לסטים, דבר שיש בו נזק לרבים כגון דובים ואריות, ולא שום כלי זיין ולא סדן. (שטא"ק בלשון אשכנז כן פירש רש"י בעבודה זרה דף ט"ו), ולא כבלים וקולרין (פירוש מענין ויתנוהו בסוגר (יחזקאל יט, ט) ויהבוהו בקולרין) (פירוש ברזל סביב הצואר) ושלשלאות של ברזל, ואפילו עשת של ברזל; ולא משחזים להם כלי זיין; ולא בונים להם מקום שדנים בו בני אדם. היו ישראל שוכנים בין עובדי כוכבים וכתרו להם ברית, מותר למכור כלי זיין לעבדי המלך וגייסותיו, מפני שעושים עמהם מלחמה עם צרי המדינה, להצילה, ונמצאו מגינים עליהם, שהרי הם שרויים בתוכה.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף מו עמוד א

כדתניא, ר' נתן אומר: מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו? שנאמר: ולא תשים דמים בביתך. הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה.

רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ה הלכה ט

וכן אסרו חכמים לגדל חזירים בכל מקום, ולא את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת, אבל מגדל הוא כלבים בעיר הסמוכה לספר, ביום קושרו ובליילה מתירו, ואמרו חכמים ארור מגדל כלבים וחזירים מפני שהזיקן מרובה ומצוי.

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יא הלכה ד

אחד הגג ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בו אדם וימות כגון שהיתה לו באר או בור בחצירו בין שיש בהן מים בין שאין בהן מים חייב לעשות להן חוליה גבוהה עשרה טפחים או לעשות לה כסוי כדי שלא יפול בה אדם וימות. וכן כל ג מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה יפה שנאמר השמר לך ושמור נפשך, ואם לא הסיר, והניח המכשולות המביאין לידי סכנה, ביטל מצות עשה ועבר על לא תשים דמים.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות נזקי ממון סימן תט סעיף ג

אסור לגדל כלב רע, אלא אם כן הוא אסור בשלשלאות של ברזל וקשור בהם. ובעיר הסמוכה לספר, מותר לגדלו; וקושרו ביום ומתירו בלילה. הגה: **וי"א דהשתא שאנו שרוין בין העכו"ם ואומות בכל ענין שרי, ופוק חזי מאי עמא דבר** (הגהת אלפסי החדשים). מיהו נראה אם הוא כלב רע, שיש לחוש שיזיק בני אדם, דאסור לגדלו {ה} אלא אם כן קשור בשלשלאות של ברזל.

ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ז סימן מה

דין כלב רע לא יגדל אדם בתוך ביתו, אלא בקשירה מעולה, ומתירו בלילה, אם הוא מפני חשד גנבים. ולא דוקא כלב רע, אלא סתם כלב שהוא מנבח בכל אדם קרוי רע, ודוקא כלבים קטנים לנוי הבית, או כה"ג, שידוע לכל שאינו מזיק מותר, אפילו בלא קשירה:

מתניתין (ע"ט ע"ב) לא יגדל אדם את הכלב. אלא א"כ קשור בשלשלת של ברזל (פ"ג ע"א). ת"ר ולא יגדל אדם את הכלב, אלא א"כ קשרו בשלשלת. ובעיר הסמוכה לספר, בין ישראלים לגוים, וצריכה שימור. יכול לגדלו, וקושר ביום, ומתירו בלילה. וא"ל שהקשירה ביום אפילו בשמירה פחותה סגי. מדלא אמר וקושרו בשלשלת, כמו ברישא, דבספר הקילו. דהא בהדיא איתא בתוספתא (פ"ח ה"ה) וקושרו ביום בשלשלת. אלמא שאפילו בעיר הסמוכה לספר צריכה שמירה מעליא. ותני נמי (פ"ג ע"א), ר' אליעזר הגדול, אומר המגדל כלבים הוא בארור, כמו שמגדל חזירים. וא"כ פלא בעיני, על מה נוהגין עכשיו שמגדלים. ואפילו אם נאמר שעכשיו נחשבים כעיר הסמוכה לספר, לכל ישראל שדרים בין הגוים. סוף סוף צריך לקושרו ביום היטב כדפי'. ובחידושי מרדכי (שלטי הגבורים אות א') מצאתי הטעם, על מה נהגו (בכח) להקל האידנא בכלבים. מאחר שבעיר הסמוכה לספר, ביום שאינם יראים קושרו. ובלילה שצריכים שימור יתירנו. ואנו שדרים ביניהם, אפילו ביום מתירים, כעיר הסמוכה לספר, דמתירים בלילה ע"כ. ולא נהירא כלל, חדא, דעינינו רואות דאין אנו צריכין שימור יותר ביום. אף על פי שאנו דרים ביניהם, לענין שיצילו אותנו הכלבים, יותר מעיר הסמוכה לספר. וכי היכא דקושרו לשם ביום, ה"נ לדין. ועוד, נהי דאיכא חששא טובא האידנא, וצריכה יותר שימור. מ"מ אינה נראה להתיר כלבים, דאיכא השמת דמים בביתך, וסכנות נפשות. מחמת חששא דשימור ממון. ולא אמרו חכמים אלא ומתירו בלילה, כלומר

בזמן שאין אנשים מצויים, וליכא השמת דמים בביתך שכיח כלל. מה שאין כן ביום.

ונראה דווקא כלב רע קאמר מתניתין, אבל בסתם כלבים לא איירי, דדוקא כלב רע אסור, משום דר' נתן, כדלעיל בפ"ק (ט"ו ע"ב). מניין שלא יגדל אדם כלב רע כו', שנאמר (דברים כ"ב, ח') לא תשים דמים בביתך, אבל כלב שאינו רע מותר לגדל. וכן משמע בירושלמי (ה"ז), דקאמר אמתניתין דהכא, לא יגדל אדם כלב רע כו'. א"ר יוסי בר חנינא, כל המגדל כלב רע בתוך ביתו, עליו הכתוב אומר (איוב ו', י"ד) למס מרעהו חסד. וכן איתא בהג"ה מיימוני פרק י"א דהלכות רוצח (אות ג'). וא"ל הא דכלב שאינו רע מותר, היינו בקשירה. וכלב רע אפילו בקשירה אסור. דאין הסברא נותנת כלל לאסור כלב בקשירה. בפרט כשהוא מגדלו בביתו. ואפילו ארי דומה להתיר, כשמגדלו, וקשור בשלשלת, כדפי' בסוף פ"ק. ועוד, מדלא תנא במתניתין לא יגדל כלב רע מסתמא, לאשמועינן דאפילו בקשירה אסור. כדי שיהיה אין מגדלין כלב איירי בכל ענין, דומיא דאין מגדלין חזירים דלעיל מיניה. דאיירי בכל ענין. ועוד, דהא אמרינן בריש אין מעמידין (ע"ז כ"ב ע"ב) תני רב יוסף, ארמלתא לא תרבי כלבא בביתא, משום חשדא. דמשמע בלא חשדא מותר. וכן דקדק בהג"ה מיימוני דלעיל. וזה לא איירי בקשירה. וכן פירשו התו' בפרק איזהו נשך (ב"מ ע"א ע"א ד"ה לא). דלהכי אסורים, משום לזות שפתים, שהולך הכלב אחריה, ועל זה סמכו לנהוג היתר. ומ"מ מהאי ליכא ראייה כ"כ. דדילמא האי איירי בכלבא כופרים, דהיינו כלבים קטנים, ולא נבחי, או כלבים גדולים, שרגילים לצוד עמהם, שג"כ אין רגילים להזיק. וכן פסק ר' אליעזר לעיל בהאי פירקא (פ' ע"א), גבי אין מגדלין חיה דקה. משמע דבענין אחר אסור. ואף דמתניתין איירי בכלב רע, היינו סתם כלב, שהוא מנבח על כל מי שאינו מכיר. ומחמת נביחתו הוא קרוי רע, אף שאינו נושך, כמו שאפרש. לכן כל איש ירא שמים לא יגדל כלב, אלא כלבים כופרים. וכה"ג, שמשונים בצורתם, שהם עומדין לצוד עמהם. או לנוי בבית. אבל סתם כלב לא, אף שאינו נושך. מ"מ אסור, משום שהוא מנבח. והאשה מפלת מיראתו. וכן פי' רש"י אמתניתין דלא יגדל אדם כלב רע (ע"ט ע"ב ד"ה את הכלב). מפני שנושך ומנבח, ומפיל האשה. משמע דחשוב ליה בתרתו. וכן מביא מעשה בתלמוד בסוגיא זו (פ"ג ע"א). שאחד היה שקול לשיני הכלב. והיה מנבח באשה מעוברת, והפילה מיראתו. דלא ידעה ששקל לשיניו, לאשמועינן, שאין היתר לכלב כשהוא מנבח, אלא בקשירה. ודריש ג"כ האי. מאי דכתיב (במדבר י', ל"ו) ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, ללמדך שאין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות. היו חסר אחת. והיתה אשה מעוברת ביניהם, וראויה להשלים. ונבח בה כלב, והפילה. נמצא זה גרם לשכינה שתסתלק מישראל, עד כאן. ע"כ הנח לישראל. ואשרי מי שנזהר, ותבא עליו ברכה. ודין שור שהוחזק נגחן כתבתי בסוף דו"ה:

משנה מסכת שבת פרק ו משנה ד

לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא בתריס ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת רבי אליעזר אומר תכשיטין הן לו וחכמים אומרים אינן אלא לגנאי שנאמר (ישעיה ב') וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה בירית טהורה ויוצאין בה בשבת כבלים טמאין ואין יוצאין בהם בשבת:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף י עמוד א

ש"מ: חמירא סכנתא מאיסורא, ש"מ.

רמב"ן פ' כי תצא דברים פרק כג פסוק ג

לא תביא אתנן זונה - הזונות יעשו באתנן שלהם מצות, חושבות לכפר על חטאתן, כמו שיזכירו רבותינו (ויק"ר ג א) במשל שלהן גייפא בתפוחייה ומפלגא לבאישייה, ולכך אסרה תורה אתנן לכל נדר כי עתה יוסיפו לחטוא בהן. **וכן ענין מחיר כלב, בעבור כי הצדים בכלבים ושומרי החומות יגדלו כלבים עזי נפש מזיקים את הרבים, וידירו במחיריהם להיות כופר לנפשם. וכן המנהג עד היום בפרשים אנשי הציד, שיעמידו צורת כלביהם בשעוה לפני ע"ז, שיצליחו בהם.** והמפרשים אמרו, מפני שהוא דרך בזיון:

מסורת משה- פיינשטיין ח"א עמ' תקב

חוק מרושע שמתירים להחזיק נשק לכל אחד

כ"ב] פעם תמה רבינו על מה שקורה היום כ"כ הרבה מעשים של רציחות, ותמה איך זה שמניחים אנשים לקנות אקדחים" באמריקה, דבר שמסתמא שום מדינה אחרת לא מתיר, הלא עיקר הרציחות נעשים באלו, לא בדקירות של סכין, וזה רק רשעות של כמה עשירים שלא מניחים הממשלה לאוסרם!

שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה סימן י

מכתבו קבלתי ואם אינני מכירו ולא ידענא ליה אך אשר בא לשאול שאילתא ומשתעי בלישנא דחכמתא הנני משיב לכל שואל. ושורש שאלתו איש אחד אשר זכהו השם בנחלה רחבה ויש לו כפרים ויערות אשר בהיערות תרמוש כל חיתו יער אם מותר לו לילך בעצמו לירות בקנה שריפה לצוד ציד או אם אסור לישראל לעשות דבר זה אי משום צער בעלי חיים אי משום בל תשחית ואי משום שנהגו בו איסור צעב"ח כמבואר בתוס' במסכת ע"ז דף י"א והיינו בפסקי תוס' ובאו"ה כלל נ"ט סימן ל"ו כתב בשם הרא"ש כל שיש בו משום רפואה (אין בו משום רפואה) אין בו משום דרכי אמורי וכתבו התוס' בע"ז אף על פי שצעב"ח = שצער בעלי חיים = דאורייתא ואם יועיל לאיזו דבר מותר כו'. ובאמת בתוס' בע"ז דף י"א ע"א בד"ה עוקרין משמע היפך. וז"ל התוס' שם וא"ת אמאי לא פריך והא איכא צעב"ח בשלמא משום בל תשחית ליכא כיון דלכבודו של מלך עושין כן אין כאן השחתה והוי כמו תכריכין של מאה מנה אלא צעב"ח היאך הותר וי"ל דשאני כבוד המלך שהוא כבוד לכל ישראל ואתי כבוד דרבים ודחי צעב"ח עכ"ל התוס'. וא"כ משמע מדבריהם דצעב"ח חמיר מבל תשחית ואינו מותר אפילו לצורך רק משום כבוד רבים. ופוק חזי שהתוס' קורין אותו דחיה שכבוד הרבים דחי צעב"ח וא"כ איך נימא שיהיה מותר לצורך דבר הרשות. אבל בפסקי תוס' שם כתבו צעב"ח אינו אסור אלא כשמצערה בלי ריוח עכ"ל. ובאמת דברי התוס' גופייהו כאן במסכת ע"ז שמוכח מדבריהם שאיסור צעב"ח חמור טפי מאיסור בל

תשחית סותר לדברי התוס' במסכת ב"מ דף ל"ב ע"ב בד"ה מדברי שניהם כו' שכתבו וא"ת א"כ אמאי עוקרין על המלכים כו' וי"ל דמשום כבוד מלך ונשיא עדיף כמו בל תשחית דנדחה מפני כבודן כו' הרי שמדמים איסור צעב"ח לבל תשחית. ובאמת דברי התוס' בב"מ הם נגד דברי הרמב"ם דהרי שם במסכת ב"מ קיימו התוס' בהאי מ"ד דסבר צעב"ח דאורייתא והרי בל תשחית בדבר שאינו קציצת אילנות הוא רק מדרבנן. וז"ל הרמב"ם בפ"ו מהל' מלכים הלכה ח', אין קוצצין אילני מאכל כו' וכל הקוצץ לוקה ולא במצור לבד אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה, ובהלכה יו"ד כתב ולא אילנות בלבד אלא כל המשבר כלים וקורע בגדים והורס בנין וסותר מעין ומאבד מאכלות דרך השחתה עובר על בל תשחית ואינו לוקה אלא מכות מרדות מדבריהם. הרי ששאר השחתות שאינן קציצת עץ מאכל הוא רק מדבריהם באיסור בל תשחית:

ואמנם אין לנו להאריך בזה כי כבר האריך מהרא"י בפסקים וכתבים סימן ק"ה שכל דבר שיש בו צורך להאדם לית ביה משום צעב"ח וגם לא שייך צעב"ח אלא לצערו ולהניחו בחיים אבל להמית בהמות וחיות וכל מיני בעלי חיים לית ביה משום צעב"ח וכן מוכח בחולין דף ז' ע"ב עקרנא להו איכא צעב"ח קטלנא להו איכא משום בל תשחית הרי אף שהשיב לו על עקרנא דאיכא צעב"ח אעפ"כ אמר קטלנא להו. וא"כ אין בנדון שאלתו משום צעב"ח, ומשום בל תשחית ודאי ליכא דהרי נהנה בעור וגם אינו עושה דרך השחתה. וגם עיקר איסור בל תשחית אף שהוא מדרבנן מ"מ שורשו הוא ממה שאסרה התורה בקציצת עץ מאכל והנה שם כתיב כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות וגו' וא"כ כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון שלא ישחית דבר שיכול האדם ליהנות ממנו לא ישחית ויפסיד אותו ההנאה ואולי אפילו בדבר של הפקר שייך זה אבל דבר שאין בו הפסד לשום אדם לא שייך בל תשחית, וא"כ הני חיתו יער כל זמן שהם בחיים אין בהם שום הנאה לאדם רק עיקר הנאה במותן בעורותיהם ובבשרם ואיך נימא שיהיה אסור להמיתם משום בל תשחית. ולומר שאסור מצד דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור ג"כ ליכא למיחש דדבר דלא שכיח לא שייך בו למימר שנהגו בו איסור. והנה עד כה דברנו מצד הדין:

ואמנם מאד אני תמה על גוף הדבר ולא מצינו איש ציד רק בנמרוד ובעשו ואין זה דרכי בני אברהם יצחק ויעקב, ופוק חזי לומר תבלה ותחדש כתב מהרי"ו בפסקיו הביאו רמ"א בא"ח סוף סימן רכ"ג שאין לומר כן על הנעשה מעורות בהמה משום ורחמיו על כל מעשיו, ואף שרמ"א כתב עליו שהוא טעם חלוש היינו מצד שאינו חיוב שבשבילו ימיתו בהמה וכמה עורות יש שכבר מוכן וכמה מתים מאליהם ויכולים להשתמש בעורותיהם ועם כל זה סיים רמ"א שרבים מקפידים על זה, ואיך ימית איש ישראלי בידיים בעלי חיים בלי שום צורך רק לגמור חמדת זמנו להתעסק בצידה ואי משום שדובים וזאבים ושאר חיות הטורפים מועדים להזיק והרי אמרו שהזאב והארי כו' כל הקודם להרגן זכה, גם זה טעות הוא מתרי טעמי, חדא שאין הלכה כר"א בזאב וארי ודוב ונמר וברדלס, ואפילו בנחש נחלקו הרמב"ם והראב"ד בפ"ה מהלכות סנהדרין הלכה ב'. ועוד אפילו לר"א הרי אנו קיי"ל כריש לקיש דדוקא כשכבר הרגו וכמבואר ברמב"ם שם ועיין בכ"מ שם, ואמנם אכתי יש לבעל הדין למצוא מקום ולומר דהיינו כשיש להם בעלים ויש להם תרבות וכמבואר בסנהדרין דף ט"ו ע"ב דמסיים על דברי רשב"ל אלמא קסבר יש להם תרבות ויש להם בעלים וכן הוא לשון הרמב"ם שם ארי ודוב וברדלס שיש להן תרבות ויש

להם בעלים כו' וא"כ אותן שלא נתגדלו בבתיים אינם בני תרבות ודרכן להזיק והרי אפילו בשבת עכ"פ מותר לדרסן לפי תומו כמבואר בשבת דף קכ"א ע"ב ובשלחן ערוך סימן שי"ו סעיף יו"ד. ואמנם גם זה אינו ענין לנדון דידן דהתם כשבאו לישוב במקום בני אדם והם באו לידם בחול יהרגם ובשבת ידרסם לפי תומו, והרי כך אמרו שם במסכת שבת תנו רבנן נזדמנו נחשים הרגן בידוע שנזדמנו לו להרגן כו', אבל לרדוף אחריהם ביערות מקום מעונתן כשאינן רגילין לבוא לישוב אין כאן מצוה ואין כאן רק לרדוף אחר תאות לבו ועצת הנדמה כטביא. ומי שהוא איש הצריך לזה ופרנסתו מצידה כזו בזה לא שייך אכזריות והרי שוחטין בהמות וחיות ועופות וממיתים דגים לצורך האדם ומה לי טהורים שיאכל מבשרם ומה לי טמאים שיאכל ויפרנס עצמו מדמי עורותיהן וכל בעלי חיים ניתנו לאדם לכל צרכיו, אבל מי שאין זה לצורך פרנסתו ואין עיקר כוונתו כלל בשביל פרנסתו הוא אכזריות. ועד כאן דברתי מצד יושר ההנהגה שראוי לאדם להרחיק מזה ועכשיו אני אומר אפילו איסורא איכא שהרי כל העוסקים בזה צריכין להכנס ביערות ולהכניס עצמם בסכנות גדולות במקום גדודי חיות ורחמנא אמר ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, ומי לנו גדול ואומן בקי בצידה יותר מעשו שהכתוב העיד עליו ויהי עשו איש יודע ציד וכו' ופוק חזי מה אמר הוא על עצמו הנה אנכי הולך למות וגו' ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שהיינו שהוא מסתכן בכל יום בין גדודי חיות וכן פירשו הרמב"ן, ומעתה איך יכניס עצמו איש יהודי למקום גדודי חיות רעות ואף גם בזה מי שהוא עני ועושה זו למחייתו לזה התורה התירה כמו כל סוחר ימים מעבר לים שכל מה שהוא לצורך מחייתו ופרנסתו אין ברירה והתורה אמרה ואליו הוא נושא את נפשו ואמרו רז"ל מפני מה זה עלה בכבש ונתלה באילן ומסר עצמו למיתה לא על שכרו כו', אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו ומתאות לבו הוא הולך אל מקום גדודי חיות ומכניס עצמו בסכנה הרי זה עובר על ונשמרתם מאוד כו'. וז"ל הרמב"ם בפ' י"ב מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה וי"ו וכן אסור לאדם לעבור תחת קיר נטוי כו' וכן כל כיוצא באלו ושאר הסכנות אסור לעבור במקומן:

ומעתה אני אומר שיש בדבר זה איסור וגם סכנה, ועוד בו שלישיה שעכ"פ מזכירין עונותיו שאין זה פחות מקיר נטוי ואולי לזה כיונו חכמי המשנה במסכת ברכות פ"ד משנה ד' ר"י אומר המהלך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה ואומר הושע השם את עמך כו' בכל פרשת העבור כו' ואמרו שם בגמרא דף כ"ט ע"ב מאי פרשת העבור אמר רב חסדא אמר מר עוקבא אפילו בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כו' איכא דאמרי כו' אפילו בשעה שהם עוברים על דברי תורה כו' ע"ש. ולדרכנו יובן דזה המהלך במקום סכנה הוא עובר על דברי תורה דכתיב ונשמרתם מאוד לנפשותיכם וגם מזכירין עונותיו וממילא הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו עברה דאילו בשאר איסור שאדם עושה לא בשביל עבירה זו יתמלא הקדוש ברוך הוא עברה עליו אבל זה שגורם להזכיר כל עונותיו הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה. והנה במי שמוכרח לזה מחמת פרנסתו הורו לו חכמינו ז"ל תפלה שיתפלל על עצמו אבל מי שעושה כן בשאט נפש איך תקובל תפלתו, ולכן יש בדבר זה מדה מגונה דהיינו אכזריות וגם איסורא וסכנתא וגם הזכרת עונותיו ולכן השומע לי ישכון בטח השקט ושאנן בביתו ולא יאבד זמנו בדברים כאלה. ולולא אהבתי להגביר המפורסם במדות טובות לא הייתי מזדקק להשיב על שאלה כזו. אבל להיותי יודע שהגביר וכל ביתו שפיר שמעייהו ולכן צריך אני לשמור בכל כחי את כל בני ביתו שלא יתנו מקום לשונאי הגביר שנאה מחמת קנאה שימצאו מקום להתלונן. והיה זה שלום. מנאי הטרוד.

SURVEY OF RECENT HALAKHIC PERIODICAL LITERATURE

Sale of Arms

Frequent press reports concerning the role of the State of Israel as a purveyor of arms to various countries have given rise to many inquiries concerning whether or not such transactions are in violation of Jewish law. It has also been noted that the 1981 assassination attempt upon President Reagan involved the use of a handgun purchased from a Jewish pawnbroker in Dallas, Texas. The propriety of such activity, whether by an individual or by a state, is certainly a matter of halakhic concern.

Rambam, *Hilkhot Rotseah* 12:12; paraphrasing *Avodah Zarah* 15b, declares: "It is forbidden to sell heathens weapons of war. Nor is it permitted to sharpen their spears, or to sell them knives, manacles, iron chains, bears, lions or any object which can cause harm to the public; but it is permitted to sell them shields which are solely for defense." A similar restriction is recorded by Rambam, *Hilkhot Rotseah* 12:4, with regard to sale of weapons to Jewish bandits. The underlying principle which gives rise to this prohibition is clearly enunciated. In selling arms to such individuals "one strengthens the hands of an evil-doer and causes him to transgress" and "anyone who causes one who is blind with regard to a matter to stumble... or one who strengthens the hand of a

person who is blind and does not see the path of truth because of the desire of his heart violates a negative precept as it is stated, 'you shall not put a stumbling block before the blind.' "

The latter precept, recorded in Leviticus 19:14, was understood by the Sages as an admonition designed to protect not only the physically blind but the intellectually and morally blind as well. A Jew is forbidden to take advantage of another person's lack of awareness in a way which results in physical, pecuniary or moral harm to that person. The prohibition is binding whether or not such advice or action is motivated by a desire for personal gain. Thus the prohibition encompasses three principal types of activity: (1) misleading the blind or infirm and causing physical harm; (2) offering misinformation or poor advice to the unformed; and (3) preying upon or pandering to the predilections of the morally blind. In prohibiting the placing of a stumbling block before the blind, Halakhah makes no distinction between Jew and gentile; all such actions are prohibited regardless of who is victimized thereby. The sale of weapons to persons who will misuse them clearly falls into the third category, and, accordingly, such activity was specifically banned by the Gemara. Rambam's use of the phrase "or any object which can cause harm to the

public” may indicate that sale of such items may be encompassed within the first category as well.

There is one exception to the general prohibition concerning sale of weapons to non-Jews. The Gemara, *Avodah Zarah* 16a, explicitly permits sale of weapons “to the Persians who protect us.” *Hilkhoh Avodah Zarah* 9:8 explains that it is permitted to sell armaments to “the servants of the king and his soldiers because they wage war against the enemies of the state in order to preserve it; hence they protect us since we dwell among them.” Similarly, in *Hilkhoh Rotseah* 12:13, Rambam declares that it is permitted to sell arms to “the army of the populace of the state because they protect Israel.” This provision is also recorded in *Shulhan Arukh, Yoreh De’ah* 151:6. This exemption from the general prohibition is thus predicated upon the general consideration of self-defense. Actions which are otherwise prohibited are permitted if necessary to preserve life. A suitably equipped army, militia and police force is necessary to preserve law and order and to protect against the enemy. Hence sale of weapons to forces charged with protecting the public is permitted as a legitimate form of self-defense.

It would logically follow that sale of arms is permitted not only to the armed forces and police of one’s own country but also to other nations actively engaged in protecting the security of a Jewish state or of a Jewish populace. Hence sale of arms to nations allied with Israel by means of a formal or informal security pact would be justified. Absent such agreement, arms sales would be forbidden unless absolutely necessary by virtue of other considerations in order to protect life, e.g., as part of a barter arrangement designed to secure materiel necessary for self-defense. Accordingly, the halakhic propriety of the

arrangements surrounding each sale of arms by the State of Israel would have to be examined in light of the above factors and considerations. Rabbi Chaim David Halevi, the Sephardic Chief Rabbi of Tel Aviv, *Aseh Lekha Rav*, I no. 19, opines (perhaps overconfidently) “. . .there is no doubt that [the State of Israel engages in such sales] on the basis of security considerations and takes into account the benefit which will arise to us therefrom.”

Cholent

Cooking is enumerated among the thirty-nine activities specifically forbidden on the Sabbath. The prohibition against cooking precludes not only placing uncooked food over a fire but also replacing partially cooked food on the stove. Rema, *Orah Hayyim* 253:2 and *Shulhan Arukh, Orah Hayyim* 318:4, rule that food which has not been *thoroughly* cooked may not be replaced on the stove even though the food is already readily edible. Use of a *blech* or metal covering which is placed over the flame serves only to eliminate the rabbinic ban which prohibits returning even already thoroughly cooked food to the stove and allowing incompletely cooked food to remain on the stove during the Sabbath. Although no act of cooking is involved, these practices are forbidden by rabbinic decree lest one be prompted to “stir the embers” in order to increase the intensity of the heat. This rabbinic prohibition is suspended when the flame is covered on the principle that covering the flame manifests absence of concern for maximization of heat. However, use of such metal covering in no way mitigates the biblical prohibition attendant upon replacing food which is less than thoroughly cooked upon a stove. *Shulhan Arukh, Orah Hayyim* 254:4, rules that, when return of a pot to